Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

KNIPPELSBRO

HISTORISK-TOPOGRAPHISK BESKREVEN

VED

O. C. NIELSEN,

CASSERER, TOPOGRAPH.

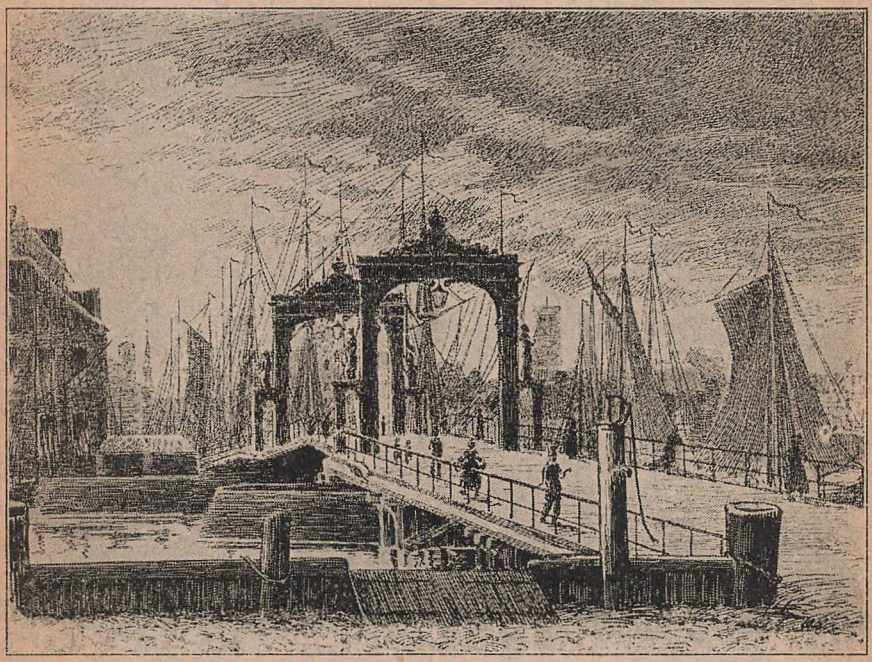

Iste Bro.

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN

1923

KNIPPELSBRO

HISTORISK-TOPOGRAPHISK BESKREVEN

VED

O. C. NIELSEN,

CASSERER, TOPOGRAPH.

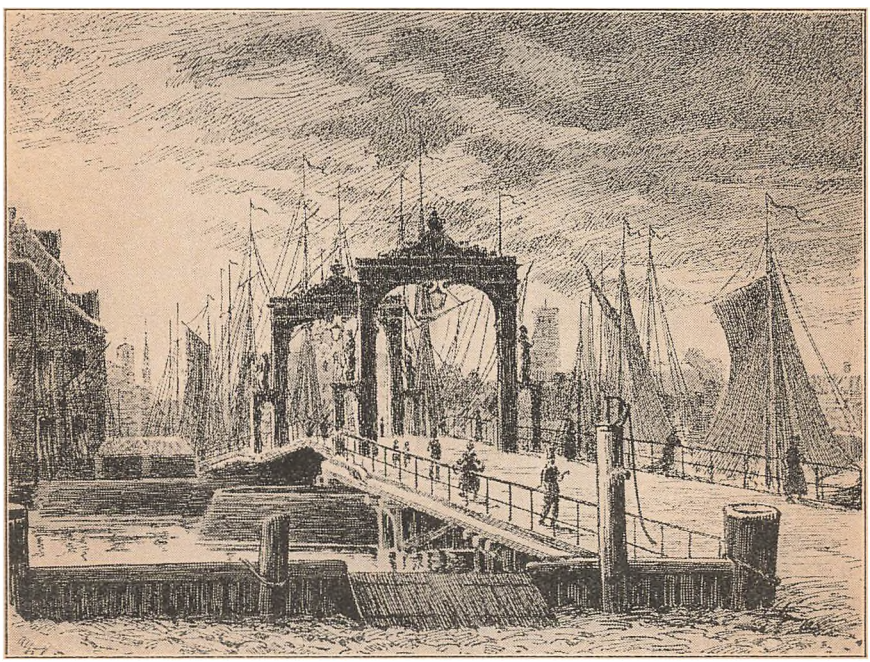

Iste Bro.

ARNOLD BUSCK

KJØBENHAVN

1923

NÆRÆBROS BOGTRYKKERI
KR. EINSEN PR. JØRDSGADE 3

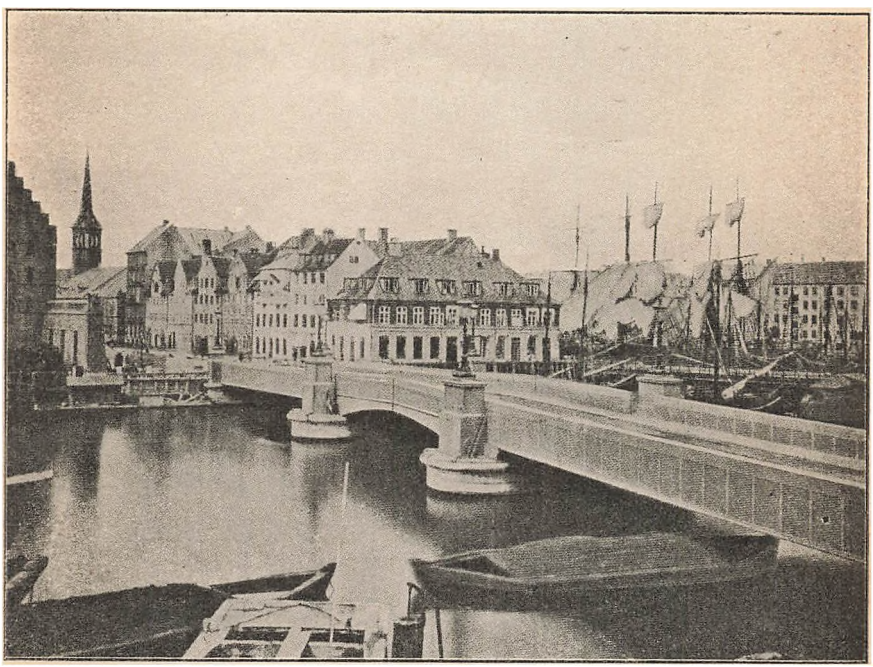

2den Bro.

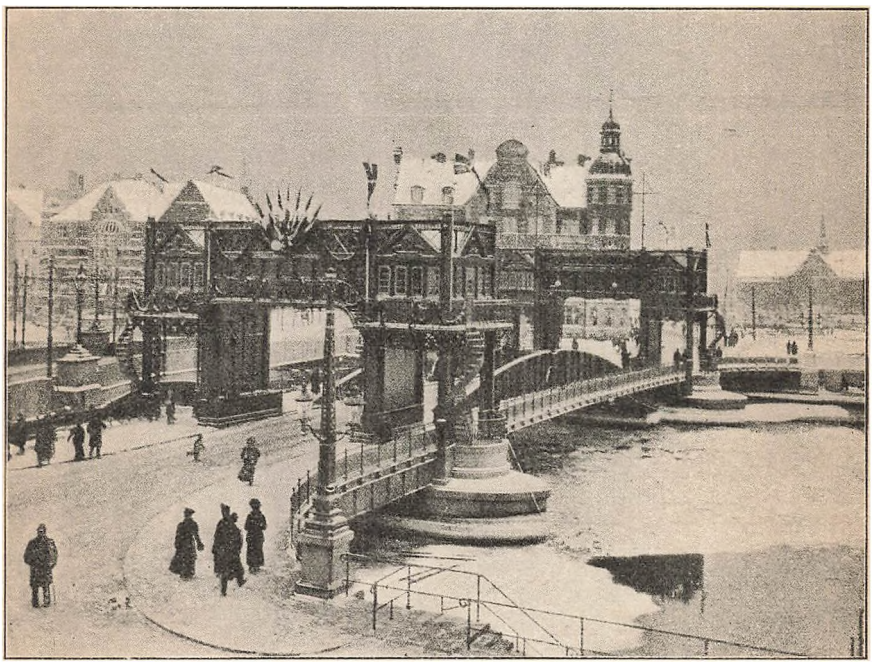

3die Bro.

KNIPPELSBRO

Hvor Christianshavn ligger var i fordums Tider dels Vand, dels lav Strandbred, og det var forbundet med Besværlighed for Amagerne, der siden Christian den Andens Tid forsynede Staden med Grønsager, at komme til Staden, da de altid maatte sejle over med Baade og Pramme.

Paa et gammelt Prospect fra 1587 efter Braunius: Theatrum urbium: ses paa det Sted, hvor Brogade nu er, en lang stensat Dæmning med Kørevej, der gik ud i Vandet til en lille Holm, paa hvilken der holder en Vogn, og der ses en Baad sejle mellem Holmen og Kjøbenhavn, hvorved der antydes den eneste Forbindelsesvej med Kjøbenhavn. Hvor langt Dæmningen har ført ud, kan man ikke se, men længere end til Brogades Ende har den ikke gaaet. Brogade var endnu længe efter Christianshavns Anlæg ikke andet end en Dæmning med Vand paa begge Sider; paa vestre Side af Dæmningen var Grønnegaards Havn, Kjøbenhavns gamle Vinterlejehavn og paa østre Side det vilde Hav. Ved de fortsatte Opfyldningsarbejder her langs Dæmningen, var denne i 1689 bleven saa bred, at der havde kunnet dannes en Gade, den nuværende Brogade, hvis Opfyldning iøvrigt ikke hørte med til den oprindelige Plan for Christianshavns Bebyggelse.

Brogade kunde dog ikke anlægges uden Stridigheder, thi Johannes Mooch, der ejede nuværende Nr. 16 og 18 i Strandgade, paastod, at Grunden paa den vestre Side af Dæmningen var hans Fortov og lod den indhegne i 1681, medens Underfogden paastod, at den tilhørte Byen.

Commissionen for Gadernes Indrettelse lod imidlertid Gaden anlægge, og der beskikkedes flere Gange Mænd, der skulde taxere den Skade, Joh. Mooch led, men der kunde ikke komme nogen Overenskomst i Stand.

I 1691 befalede Kongen, Clavs Rasch, at Gaden med det forderligste skulde anlægges og bringes i god Stand, og der skete da ogsaa en Vurdering af Joh. Moochs Grund, der ikke beregnedes til mere end 1400 Kvadrat Alen og vurderedes til 351½ Rdl.

De første Spor af nogen Købstads Anlæg her finder man i en kongelig Befaling af 4de Juli 1618, hvori Christian den Fjerde paalægger en Skat til Grundlæggelse af Christianshavn:

„Schatte breffue udi Danmarch.
„Christianus quartus. Hellse eder alle wore kierre thro
„wndersaatter, bønder och menige almue, ehuo i thiene
„eller thillhøre, som bygge och boe offuer ald N.lehnn,
„euindeligen med Gud och wor naade. Wiider, att
„eptersom wij naadigst haffuer for goutt ahnseett her
„paa wort land Amager en befestning att lade for-
„ferdige, wor skibs flode, Thøghus, Slotted och den
„gamlle bye, som største magtt paaliggendis ehre,
„thill defension och forsichringh, tha epterdj thill desz
„behoff en mercheligh summa penninge will anwendis
„och opgaa, foraarsagis wij (endog wij ellers gierne
„haffde dett gaaett forbj) eder som wore kierre thro
„wndersaatter (och dett epter worris ellskelige Dan-
„marchis rigis raadtz bewilling och samthyche) om
„en mueligh hielp att lade besøge, huilchen i saa
„maade, som epterfølger, aff eder skall wdgiffuis och
„oppebergis. Etc. etc. etc.
„ Giffuitt Haffniæ 4. julij 1618.

Man ser altsaa, at det første Formaal var Forsvaret af Kjøbenhavn og dens Havn, men samtidig fremstod Ønskeligheden af at bebygge den paatænkte Fæstning. Kongen lod da et Kort udarbejde over den By, han vilde have anlagt, og Planen var i det væsentlige som nu til Dags med Undtagelse af, at Strandgade, hvad dens Navn

antyder, laa ud til Vandet; der blev lagt 6 Gader paa langs og 4 Gader paa tværs med omtrent samme Afstand mellem hinanden indbyrdes. Strandgade tænktes ikke bebygget paa den nordre Side, men hver Grund paa den søndre Side skulde have Bolværksret paa den anden Side af Gaden mod Kjøbenhavn, et Forhold, der vedvarede til ind i Christian den Femtes Tid; i 96 Alens Afstand herfra, Kongensgade, (nuv. Vildersgade), i samme Afstand de 2 Overgader, hver paa sin Side af den Kanal, der deler Byen i 2 Dele, dernæst Dronningensgade, Prinsensgade (Prinsessegade) og Amagergade, ogsaa i en Afstand fra hinanden af 96 Alen. Paa tværs gik Sofiegade, Torvegade, Sanct Annægade og Baadsmandsgade, omtrent 200 Alen fra hinanden.

Hele Terrainet maa tænkes som et System af lave Grunde, hvoraf mange laa under Vandet, og hvor der altsaa udkrævedes meget betydelige Opfyldningsarbejder, inden der kunde være Tale om at bygge. Kongen lod ved Pæle afmærke, hvad der skulde bebygges, lod ogsaa selv noget opfylde, og gjorde en Begyndelse med Opførelse af nogle Huse.

Dette omtales ogsaa i „Resens Christianshavns Beskrivelse 1685“:

„ Byens nafn

„Christianshafn har sit nafn af Kong Christian den „fierde, høiloflig ihukommelse, som aar efter Guds „byrd 1618 lod anlegge og til boligs-pladtzer forordne, „een deel i det hand lod afmercke ved pæle i grunden „hvorvit dend skulde byggis, een deel, at hand loed „opfylde moratz og strand, i hvilcke den skulde byg„gis, een deel ogsaa at hand giorde en bygnings be„gyndelse med nogle huuse at opreise. Og der den „begynte jo mere og mere at tiltage, gaf hand den „ogsaa i det Aar 1639 kiøbsteds frihed og vaaben.

I Kongens Skrivkalender er noteret, at han den 23de Marts 1618 gav Johan Sem 1000 Rigsdaler paa det Arbejde, han skulde gøre paa Amager, og at han den 16de April fik en lignende Sum.

Af største Vigtighed var det nu at faa den ny By, der strax fik Navnet Christianshavn, forbunden med Kjøbenhavn ved en Bro over den stride Strøm med det grundede Vand. Christian den Fjerde fuldførte sin dristige Tanke, og denne første Bro, som blev bygget i Aarene 1618/20 og fra Slotsholmen førte over til Amager, var længe den eneste Forbindelse mellem Kjøbenhavn og Christianshavn. Det var ikke noget Døgnværk, Kongen her lod rejse, thi i ikke mindre end 250 Aar holdt denne Træbro Stand mod det stride Vand og mod de Tvistigheder, der rejste sig om den.

Det gjaldt nu om at skaffe Byen Indbyggere, og den 5te April 1619, altsaa førend Broens Fuldendelse, havde Kongen udstedt sin første Opfordring til Christianshavns Bebyggelse, idet han lovede enhver, der havde indtaget en Grund, Skøde paa den til evig Arv og Ejendom, fri for Jordskyld, dog paa den Betingelse, at der blev opsat god Købstadsbygning paa den efter Stedets Lejlighed. Indbyggerne fik endvidere 12 Aars Frihed for al borgerlig Skat og Tynge og 7 Aars Frihed for al Udførselstold. Endelig lovede Kongen at give Byen gode Købstadsprivilegier, naar den var bebygget og Husene besat med Folk.

Allerede 8 Dage efter meldte den ansete og driftige kjøbenhavnske Borgmester og Købmand Mikkel Vibe sig og fik Tilladelse til at anlægge en Pramkanal ved Strandgade, og her tilligemed et Par andre Steder gav han sig nu til at „forfylde og indhegne" Grundene, paa hvilke han i 1622 fik Skøde. Det var det første Skøde, som overhovedet gaves, og Mikkel Vibe blev saaledes den første private Grundejer paa Christianshavn.

Den 21de Februar 1620 bød Kongen, at „der skal ydes Havnepenge i Christianshavn til at vedligeholde Brokarrene og den lange Bro", og skrev saaledes til

„Jacob Mickellsen, kongelig maiestets tholder:
„Wor gunst tilforn. Wiidt, efftersom wij nu haffuer
„ladett forferdige nogle nye brockar wnder denn
„lannge broe offuer till Christiannhaffn, hauffnerne
„och opskibningen paa begge sider till beste och be-

„styrkellse, da bede wij dig och wille, attu hereffter
„till forskreffne brockard och broe wed lige att holde
„optager och annammer lige saa mange haffne pen-
„dinge, som os elskelige borgemestere och raad paa
„hauffnernis wegne wdj wor kiøbstedt Kiøbennhaffn
„ahnnamme lader, huilcke du saaledis aarligenn haffuer
„dig till regennskab att føre.
„Dermed etc.
„ Haffniæ den 21. februarii anno 1620.

Den nye Bro tiltrak sig ret naturligt stor Opmærksomhed blandt Befolkningen, men det var ogsaa, i Forhold til Datidens Ingenieurkunst, et dygtigt Værk, som adskillige Kyndige havde anset det som umuligt at faa udført. Strømmen har jo altid været stærk og „stridig" paa dette Sted, men ikke mindst Kongens Dygtighed skyldtes det, at alle Vanskeligheder blev overvundet. Christian den Fjerde havde Æren af denne Bro, og dens kongelige Fader havde intet sparet, for at gøre sit Værk saa godt og smukt som muligt. Bygget efter Datidens bedste Mønster og rigt udstyret var den i hine gode, gamle Dage en Prydelse for Staden, og Kongen opnaaede sin Hensigt at se Christianshavn hæve sig til en betydelig Forstad paa Grund af denne ypperlige Communication med Hovedstaden

Wolf omtaler i begejstrede Udtryk „den vældige Bro, som blev lagt over Dybet og den stridige Strøm" og Præsidenten i Kjøbenhavn, Assessor i Højesteret, Hans Resen, skriver i 1685:

„Kong Christian den fierde lod denne aar 1618, 1619
„og 1620 med stor bekostning bygge og giøre, at den
„kunde være en tryg offverfart mellem byerne, hvil-
„cket nogle af førsten holdt at være umueligt og en
„forgiefves jdret, efterdi steden var saa ubeqvem og
„den stride strøm med saa stor magt rende der neden
„under, men Hans Majestets fornuft og skarpsindig-
„hed brød igiennem det altsammen, saa at hand fick
„sit forset lykkelig frem og broen blef sicker og tryg
„nok for dennem, som forsigteligen begifwe sig der-

„ofwer; thi at der i stor storm og blæst eller anden „ulyckelig tilfald undertiden heste, undertiden kudske „ere veldt derudofver ned i stranden, er mere enten „folkenes egen uforsigtighed eller Guds forborgene „domme, der og kand ramme en paa den faste jord, „end som broen at tilskrifve.

Den 15de Juli 1625 fik Borgmestre og Raad Brev om at tilholde „hver Sandbaad at føre en Ladning Sand til den ny Bro paa Amager":

„Borgemester och raad i Kiøbenhaffn fich breff att „thilholle dem, som sandebaade bruger och der med „deris nehring søger, ad huer dennom en lading sand „thill den ny brou ved Amager skall leffuere samme „brou med ad opfylle.

„ Anduorskouff den 15. julij anno 1625.

Et andet Foretagende, der vakte ligesaa stor Forbavselse som Knippelsbro, var en Vandledning, som i 1633 lagdes paa Havets Bund i Blyrør, og førte Peblingesøens Vand ind paa Christianshavns Torv, hvor der opsattes en Post, som hed „Den blaa Post".

Hvorfra Benævnelsen Knippelsbro stammer, har været meget omdisputeret. I Olufsens Collectanea fortælles, efter den for sin store Hukommelse og mangehaande Viden bekendte Professor Abraham Kall, at en Mand ved Navn Hans Kniep eller Knip besørgede Færgefarten over Vandet med Baade, forinden Broen blev bygget, og at det blev en almindelig Talemaade, naar man tog over med hans Baade, at man gik over med „Knipsbro".

Kort Tid efter at Broen var bleven bygget, blev der opført en Toldbod ved Enden af den paa Christianshavnssiden, isoleret ved Siden af Dæmningen. Kongen solgte denne Toldbod den 17de Marts 1630 til Tolder Jonas Hedemarck (Heidemark, Heidemarck, Heinnemarch, Heinemarch eller Heinemark), og har Skødet følgende Ordlyd:

„Christianus IV. Giøre alle witterligt, att vij naadigst „haffuer soldtt, skiødtt och affhendtt och nu med „dette vortt obne breff selger, skiøder och affhender „fra os och vore effterkommere konninger vdj Dan-

„mark och till os elskelige Jonas Hedemarck, tholder
„her vdi vor kiøbsted Kiøbenhaffn, och hans arffuin-
„ger itt vortt hus ved enden aff Christianshaffns brou
„liggendis, som haffuer veritt vor Toldboed, med des
„tilliggendis platz, som er udi lengden 70 siellandske
„allenn och vdj breden for till 44 alne, med huis
„biugning der nu paastaar, huilckett forskrefne hus,
„vohning, biugning och platz vdj sin lengde och brede,
„effter som forskreffuitt staar och den nu forfunden
„er, forskrefne Jonas Hedemarck och hans arffuinger
„mue och skulle haffue osv.

„ Giffuitt Hafniæ 17. martij anno 1630.

Da Jonas Heinemark beskikkedes til Tolder, fik han desuden en anden Stilling, nemlig som Bygningsskriver ved den ny Bygning ved S. Anne Bro, hvor han skulde have Tilsyn med det Arbejde, der blev foretaget. Det var der, hvor blandt andet ved Enden af en Dæmning ud i Stranden, den nuværende Toldbodplads blev anlagt, og denne fremmedes saaledes, at der i 1630 ikke længer var Brug for den gamle ved Knippelsbro. Ved Anlæget af den var Havnen altsaa udvidet til et meget betydeligt Omraade, og fik en Betydning for Kjøbenhavns Fremvæxt, der ikke nok kan paaskønnes. Fra den Tid af blev den gamle Havn ikke andet end Kanaler.

Jonas Heinnemarch havde Huset ved Knippelsbro indtil den 8de April 1633, da han solgte det til Hans Knip, og har Skødet herom følgende Ordlyd:

„Wi effterschrefne Eschild Jenssen, byefougit vdi Kiø-
„benhaffn, Peder Mortenssen, kiemner, Hillebrand
„Jørgenssen, byeschriffuer, Christen Jenssen Bech och
„Henrich Friis, borgere sammestedtz, giøre witterligt,
„att aar 1633 mandagen den 8. aprilis paa Kiøben-
„haffns byeting war skichet erlig och fornumbstig
„mandt Niels Jacobsen Holst, borger her udj staden,
„med skrifttlige wnderskrefne fuldmact aff erlig och
„welforstandig mand Jonas Heinnemarch, Ko. Ma. thol-
„der her udj Kiøbenhaffnn wdgiffuet och udj louglig
„thingsliud epther samme fuldmactes jndhold med

„haand och mund schiøtte och affhende fra forskrefne „Jonas Heinnemarch, hans hustrue och begge deris „arffuinger thill erlig och beskeeden mand Hanns „Knip, borger her ibidem, hans høstrue och begge „deris arffuinger jdtt huus liggendes wed enden aff „Christianshaffns broe, som thilforne haffuer weret „Ko. Ma. toldboed och høigbemeldte Ko. Ma. thill be- „melte Jonas Heinnemarch soldt och affhendt haffuer „epther Hans Mai. den 17. martij anno 1630 naadigste „derpaa udgiffne schiødebreff, som her i daug for „Retten fremlagdes, widere formeldingh osv.. Derpaa „toges Thingsvidne af 12 Danemænd nemlig: Willum „Fuhren, m. Jørgen Wersicka, m. Petter Brandt, Mi- „chell Friis, Johan Heggerfeld, Melchior Køning, m. „Petter Schwanou, Henrich Schrøder, Mogens Nielsen, „Jørgen Prydtz, Willum Clausen och Niels Hansen, „alle borgere her sammestedtz."

Nogen Tid efter at Knip var bleven Ejer af Huset fremkom der en Indsigelse fra Fru Sidsel Parsberg, Ejerinden af Grunden i Strandgade, nu Nr. 22 og 24, idet hun mente, at Huset, kaldet Knipshus eller Knippenshus, stod paa hendes Grund og Fortov.

I den Anledning fik Borgmestre og Raad Ordre til at lade undersøge, om Toldboden ved Amagerbro laa paa Fru Sidsel Parsbergs Grund, og det kgl. Brev lyder saaledes:

„ Til borgemester och raad i Kiøbenhaffn.

„Christianus quartus. Wor gunst tilforn. Wider, att „efftersom os elskelige fru Sidtzel Parsberg, affgangen „her Jens Sparris thill Sparrisholmb effterleffuerske, „os vnderdanigst haffuer ladet andrage, at den toldboe „ved Amagerbroe, som vor tolder her udi vor kiøbsted „Kiøbenhaffn Jonas Heinemarch skall for nogen tid „siden haffue bekommett woris skiøde paa, skall stande „paa den grund och fortog, som skall ligge till hendis „gaard vdi Christianshaffn effter det skiødebreffs liu- „delse, hendis affgangne hosbund rum tid tilforn aff „os naadigst skall vere der paa giffuen, da bede vi „eder och naadigst ville, at i fire wuillige mend udaff

„borgerskabet tiltager, som platzen, huor om trettis,
„kand besichtige och effter det skiødebreff, wi aff-
„gangen her Jens Sparre paa same eygendom udi
„Christianshaffn naadigst giffuet haffuer, med flid och
„som de wille ansuare och vere bekient grandske och
„kiende, om forskreffne toldboe er paa bemelte fru
„Sidtzell Parsbergs grund och fortog bygget eller
„iche, huilchen grandskning de skrifftlig haffuer att
„forfatte och siden vdi vort cancellj at indleffuere.
„ Hafniæ, den 23. julij 1633.

I en Synsforretning af 27de Juli 1635 anføres:

„Et Hus ved Broen, kgl. Majestæt har ladet bygge
„og kaldes Toldboden og er Hans Majestæt afhandlet,
„som nu tilhører Hans Knip, er noget bebygget, og
„ikke aldeles."

Efter den anstillede Besigtigelse af Sidsel Parsbergs og Hans Knips Grund afgaves en Kendelse, der gik Sidsel Parsberg imod, og den 2den Maj 1641 fik Hans Knip ifølge Begæring kgl. Stadfæstelse paa Hus og Grund:

„Christian 4. giøre alle witterligtt, att efftersom os
„elskelig Jonas Heidemark anno 1630 den 17. martii,
„der hand waar toldere her vdi wor kiøbsted Kiøben-
„haffn, haffuer bekommet woris naadigste skiøde paa
„en wor och cronens hus wed enden aff Christians-
„haffns broe liggendis, som haffuer weret wor told-
„boed, med dis tilliggendis platz med sin lengde och
„brede effter her hos hengendis skiødis widere jnd-
„holld, och en wed naffn Hans Knip, borger och
„jndwaahner vdi wor kiøbsted Christianshaffn, sig
„samme platz af forskreffne Jonas Heidemarck haffuer
„tillforhandlet och forskreffne Hans Knip vnderdanigst
„er begierendis wi naadigst her hos hengendis skiøde
„wille confirmere och stadfeste, da wille wi hermed
„haffue samme herhos hengende skiøde confirmeret
„och stadfest och hermed confirmere och stadfeste vdi
„alle sine ord, puncter och articler med sin lengde
„och brede, som dend indhollder och formelder, saa
„forskreffne Hans Knip och hans arffuinger maa giøre

„sig samme hus och platz saa nyttig, som hand
„best kand.
„Forbiudendis etc.
„ Hafniæ, 2. maji 1641.

Det er saaledes bevist, at Hans Knip, der var Raadmand paa Christianshavn fra den 14de Juli 1641 til sin Død den 27de Oktober 1647, retmæssig har ejet Huset ved Broens Ende; han havde ogsaa faaet overdraget Tilsynet med Broen og Færdselen over denne, og havde paa den Maade en Art Overherredømme over Broen. I sin Egenskab af Havnefoged opkrævede han Afgiften af de Skibe, der gik gennem Broen.

Den før nævnte Grønnegaards Havn havde Christian den Tredje skænket til Staden Kjøbenhavn den 18de December 1556 at bruges til Vinterleje for Borgerskabets Skibe, medens fremmede Skibe kun maatte ligge der med Magistratens Samtykke, eller med andre Ord imod at udrede Vinterlejepenge. Dog forbeholdt Kongen sig Ret til at lægge sine Orlogsskibe der i Vinterleje, hvis han behøvede det.

Den 1ste Januar 1592 befalede Regeringsraaderne Magistraten, at alle de Skuder og Skibe, der skulde lægges i Vinterleje, alene maatte lægges her og ikke i Byens Havn, i hvilken der var altfor liden Plads.

Det ses af Skippernes Laugsskraa 1634, at de paa 10 Aar af Magistraten havde faaet Bevilling paa Grønnegaards Havn, saaledes at de maatte oppebære Havnepenge imod at holde Havnen vedlige med Pæle og anden Fornødenhed, saa Skibene kunde ligge der uden Skade. Der maatte ogsaa der indrettes en „Licter" (Lægter) og Bradebænk (et Sted hvor Skibene overstryges med Tjære), til hvilken alle Skibe, der laa i Vinterleje, var forpligtet til at søge for en billig Betaling.

Da Christianshavn var indrettet, gjorde dens Borgerskab imidlertid Fordring paa Grønnegaards Havn som denne Stad tilhørende, hvorfor Kongen den 4de Maj 1635 udnævnte en Commission, bestaaende af Cansleren Kristian Friis til Kragerup, Rigens Marsk Jørgen Urne, Tage

Thott til Eriksholm og Kristoffer Ulfeldt til Svenstrup, der skulde undersøge, hvor langt enhver Part kunde tilholde sig i Havnen. Kongen sendte ogsaa et Afrids over Christianshavn, hvoraf man kunde se, at afgangne M. David Balfuhr havde indpælet længer, end hans Brev tillod og indtaget Strandgaden, der dog skulde være fri, ligeledes skulde Klavs Daa til Ravnstrup tilkaldes i Henseende til hans Rettighed til en Holm.

Commissionen havde den 16de Maj synet Aastederne, baade beset det, som M. David Balfuhr havde ladet sig afpæle til et Fortov og Skibsbygningsplads, og Havnen og Kanalen, og da M. Davids Plads ogsaa vedkom Grønnegaards Havn, skulde 8 uvillige Mænd først afsige, hvorvidt Havnens Begreb med Rette var og burde være. Indtil endelig Afgørelse skulde hver By nyde sin af Kongen bevilgede Havneret, saa vidt dens Havn og Fortov kunde udvise, til Midtstrømmen, men om der blev ydet noget af Skibene i Grønnegaards Havn, skulde det følge Kjøbenhavn, dog ingen Opskibning paa Slottets og Holmens Fortov uden særlig Tilladelse.

Det varede imidlertid længe, inden de 8 Mænd fik afsagt nogen Kendelse, saa Kongen den 23de April 1636 befalede dem straks og uden videre Ophold at give fra dem beskrevet, hvad de fleste af dem stemte for i den Sag. Der kom alligevel ingen Kendelse, og man var i stor Forlegenhed.

I 1637 forbød Hans Knip de Skibe, der havde ligget om Vinteren i Grønnegaards Havn, at gaa igennem Broen, førend de havde betalt Vinterlejepenge til Christianshavn. Da Kongen ikke var til Stede, og Skibenes Rejse ikke kunde forhales, gik det islandske Compagnis Forvaltere i Kaution ikke alene for Compagniets Skibe, men ogsaa for de andre, idet de forpligtede sig til at betale Vinterlejepenge enten til Kjøbenhavn eller Christianshavn, hvad enten Rettigheden ved Dom blev tilkendt den ene eller den anden Part.

Den 8de April 1637 afgav islandske Compagni saalydende Indestaaelse:

„Eftersom det islandske Compagnies saa wel som „andre borgerskabidtz skibe her vdj byen forbydis „att ladis giennem „Christianshauffns broe, førend till „Hans Knip der sammestedtz vindterliggis penge effter „huer sin storlighed erleggis och vdgiffuis, formedelst „sagenn Grønnegaarshauffn anlangendis mellum Kiø- „benhauffns bye och Christianshauffn ey endnu vid „domb skall were adskildt, da effterdj. Kong. Maytt. „naadigst nu ey er her tilstede, att samme leilighedtz „nøttørfft Hans. Kong. Maytt. vnderdanigst kand an- „dragis, och paa det Compagniens skibe der offuer „fra deris reigse ey skall forhindris, loffuer vij nu „verendis for forschrefne islandske Compagnies for- „ualdtere hermed, at dersom forschrefne Grønnegaars- „hauffn Kiøbennhauffns bye bliffuer vid dom affwun- „den, saa att forschrefne vindterliggis penge Christi- „anshauffn tillfindis elder och saadant Kiøbenhauffns „bye fremdelis at følge bliffuer tildømt, wille wij ey „aldene for forschrefne Compagniens, mens och for „andre borgeris skibe, som dende vindter offuer vdj „forschrefne Grønnegaardshauffn liggid haffuer, end- „ten de aff Compagnied frachtede erre elder icke, „vere haaldne at indstaa och strax betalle huilcken part, „vere sig Kiøbenhauffn elder Christianshauffn, haune „rettigheden aff forschreffne skibe effter huer sin „storlighed at oppeberre, vid domb bliffuer tilkiend. „Och till mere forsekring haffuer vy till erlig och „welbyrdig mand Niels Traalde til Traaldthaalm, „slaadtzherre her paa slaattid, paa Christianshauffns „veigne paa dend enne, och till erlig, wise och wel- „achte mend borgemester och raad her sammestedtz „paa dend anden side, aff dende woeris forsekring „och skadisløs breff huer dennem en gienpart met „woris Compagnies seduanlige seill vndertrycht och „bekrefftid meddelt.

„ Datum Kiøbenhauffn dend 8. aprillis anno 1637.

En Dom faldt dog ikke og Christianshavns Øvrighed tiltog sig Myndighed at oppebære Vinterlejepenge af Hav-

nen i Aarene 1641/54. Men da havde den en ny Retstrætte med Kjøbenhavn, idet den gjorde Krav paa Havnene ved Børsen og Slotspladsen, og da tilkendtes Grønnegaards Havn den 13de Juli 1655 Kjøbenhavn, der paastod

„at Havnen her for Staden fra Rævshale Søtønde og „indtil i Grønnegaards Havn har af Arilds Tid været „Kjøbenhavns rette Havn og de den haft i Possession „og Brug og deres Skibe har ligget ud ved Amager-„land og Christianshavn saa og ud med den Lange „Bro og derom at lade og losse."

Kort efter oprettede Kongen dog det lidte Nederlag, idet han den 9de November 1655 tilbød Magistraten i Christianshavn til Byens Vedligeholdelse og Forbedring at oppebære Søslingaccise af det, der opskibedes i Byen og Vinterlejepenge af de Skuder og Skibe, som laa Vinteren over i dens Havn. Vel beholdt Kjøbenhavn Grønnegaards Havn, men denne Havn var i Tidernes Løb bleven saa opfyldt, at den i Grunden nu var uden Værdi.

Arkivsekretær Gerhard Grove hævder, at Navnet Knippelsbro bør udledes af Knippel-Bro, d. v. s. en Bro belagt med Knipler eller Bjælker, de runde Træstykker, som Broen blev dækket med paa Kørebanen, og at denne nye Beklædning af Broen let kan have givet Anledning til, at Folk kaldte den for Knippelsbro.

Baade paa den ene og den anden Maade kan man ofte have talt om Knipsbro, ihukommende Knip og Knippenshus, og Knippensbro er da en Tid bleven det folkelige Navn, der trængte igennem i skriftlige Optegnelser, men saa forvandledes til Knippelsbro efter en Art Folkeetymologi. Navnet Knippelsbro fik efterhaanden officiel Anerkendelse og blev det gældende.

Det lader til, at Broen fra Begyndelsen af ikke har haft andet Navn end „Vindebroen", saaledes benævnes den i det mindste i Wolf Enc. Reg. Dan., men kært Barn faar mange Navne, og senere kaldtes Broen i officielle Dokumenter skiftevis: „Den store Amagerbro", „Den lange Communicationsbro", „Christianshavns Bro", „Knippensbro" og til Slut „Knippelsbro".

I daglig Tale kaldtes Broen ofte „Den lange Bro", hvorefter officielle Kilder som Grundtaxten for 1687 og 1717 opfører Husene i Brogade som liggende „Ved Langebro", i 1756 i „Langebrogaden". Navnet Langebro gik senere over til den nye og længere Bro, der først kaldtes „Kallebobro".

Man savner ethvert Bevis for, at Benævnelsen Knippelsbro har været knyttet til Broen i Christian den Fjerdes Tid, endog i hele det 17de Aarhundrede er dette næppe at finde. Selv midt i det 18de Aarhundrede kan dette Navn ikke have været meget benyttet, naar en Mand som Geheimearkivar Langebek, der var født 1710 overhovedet kunde opkaste Spørgsmaalet: Hedder Christianshavns Bro ikke ogsaa Knippelsbro?

I en lille Artikel i det fortræffelige Hefteskrift „Historiske Meddelelser om Kjøbenhavn", har Raadhusarkivar, Dr. phil. Villads Christensen slaaet fast, at det er rigtigt at udlede Broens Navn af Raadmand Knip, og samtidig giver han en plavsibel Forklaring paa den Form Navnet har faaet. Broen har aldrig heddet Knipsbro, men Knippensbro, der i Tidens Løb let kan være blevet til Knippelsbro. Fra andre Stednavne kendes mange Eksempler paa, at man har hængt den bestemte Artikel til et Personnavn. I Kjøbenhavn har man saaledes haft Tagenshus, Vibenshus og Brokkensbod, der har Navn efter Folk, som hed Tage, Vibe og Brock.

Paa Midten havde Broen en Gennemsejlingsaabning for Skibene, og Klapperne blev ved „Vinder" hejst i Vejret af Brovægterne. Til Broens Vedligeholdelse havde Kongen paalagt Havnepenge. Den 21de Februar 1620 befalede han nemlig Tolderen Jakob Mikkelsen, at

„eftersom vi nu haver ladet forfærdige nogle ny Brokar
„under den lange Bro over til Christianshavn, Havnene
„og Opskibningen paa begge Sider til Bedste og Be-
„styrkelse skulde han tage de samme Penge af de
„Skibe, der laa ved den, som Magistraten i Kjøbenhavn
„oppebar af Stadens Havne.

Fra den Tid, da Broen blev bygget, har man en udateret Optegnelse:

„Hollænderne paa Amager, som om Ugen bruger og „søger Torv i Kjøbenhavn, kunne og ville til Broen „at holde vedlige med imellem dette og samme Land „udgive aarligen til hver Termin og til hvem de skulle „leveres efter Øvrigheds Befaling Penge 80 Daler „Kurant. De danske, som i lige Maade i Ugen bruge „deres Handel og med Torvevarer hidkommer, kunne „og ville dertil aarligen udgive Penge 60 Daler, Summa „140 Daler."

Den 14de November 1650 udgik kgl. Befaling om Istandsættelse af Grunden ved Knippelsbro:

„Wii Frederich dend tridie osv. Giøere alle witterligt, „att for os wnderdanigst haffuer ladet andrage och „berette os elskelige Hans Søffrensen, borger och „jnduaner her wdi wor kiøbsted Kiøbenhaffn, hvor- „ledis hannem ehr worden til eyendomb det hus och „tilhørende grunde och pladz, som ligger wed dend „sudwest ende aff Christianshaffns store brou, huil- „chen pladz hand hid indtill iche fuldkommeligen haf- „fuer kundet nyde och sig nøttig giøere aff aarsage, „att der Christianshaffns store brou ehr bleffuen bøgt „och forbedrett, ehr bleffuen effterlatt at rette och „forwiede dend yderste och nest samme hus staaende „steen kiste eller broukar, huorvdoffuer bemelte gamle „broukar fører weyen i en boge ind paa husetz til- „hørende pladz och allnemaall och iche alleneste for- „hindrer, att endeel aff samme hans pladz bliffuer „beliggendes wbebøgt, medens endogsaa weyen vdj „en moradtz wforfærdiget, huorfor bemelte Hans „Søffrensen sig wnderdanigst erbiuder weyen med „broukar och pele langs hans fortoug eller pladz paa „egen bekostning at lade reparere och forferdige, paa „det hand sig dend tilhørende pladtz och grund effter „sit allnemaall kunde giøere brugelig och nøttig. Da „haffue wj paa hans wnderdanigst anmoeding naadigst „beuilget och tillatt saa och hermed beuilge och til- „lade, att hand effter forskrefne sin egen erbiudelse „brokarett wed samme ende aff broen wed dend sud-

„west sidde thiuffge och halfffembte allen langs fra
„broen maa lade forwiide, opfylde och forbedre, och
„skall hand der stoere pele lade jndramme och med
„bulwerck foruare, och paa dett forbemelte pladz
„saauelsom weyen kand bekomme sin fuldkommen
„brede, skal hand fra dend sudwest hiørne aff huset
„thi allen lang emoed stranden pladzen opfylde och
„broulegge, at det kand werre nøyagtig och nocksom
„brugelig wey till gade, saa en wogen well kand wige
„dend anden, efftersom det hannem aff woris dertill
„betroede ehr bleffuen foreuiist och affpelett, och
„derforvden pligtig werre, saa langt forskrefne hans
„pladz strecker, gaden at legge och wnderholde, som
„dend sig bøer. Dernest efftersom bemelte Hans
„Søffrensen sig widere wnderdanigst beklager, hoer-
„ledis hannem tid effter anden aff skibbe, som wed
„hans hus anligger och forbie passerer, merchelig
„skade paa forskrefne hans hus och des fundament
„tilføyes, med wnderdanigst begiering, wij naadigst
„wille beuilge och tillade, at hand wed forskrefne sit
„hus langs dybbet aff skaansell pele motte nederslaa,
„och derimoed niude haffnepenge for sit fortoug af
„huis skibbe sig der fortøyer och befester, da haffue
„wij illigemaade naadigst beuilget och tillatt, at be-
„melte Hans Søffrensen maae paa dend nordeste ende
„aff samme hus sytten allen fra husens bygning och
„fra broen aff och vdj øest nordøst langs dybbett for
„samme fortoug, som skall were førgetiuffge och fire
„allen, aff skansell pele nedslaa och jnddemme och
„deremoed for sig och sine arffuinger och effterkom-
„mere at maa nyde och opberge en billig och lidelig
„haffnepenge effter borgemester och raads siggelse
„wdj forskrefne wor kiøbsted Christianshaffn aff alle
„de skibbe sig wed nogen aff de pele, som hand saa-
„ledis lader nedslaae, fortøyer och befester, och samme
„hus och pladz sig saaledis fri och vbehindret at maa
„giøere nøttig, som forskreffuit staar. Forbydendis alle
„och en huer forskrefne Hans Søffrensen her imoed,

„efftersom forskreffuit staar, at hindre eller i nogen „maade forfang at giøre.
„Wnder wor hyllest och naade.
„ Giffuit paa wort slott Kiøbenhaffn
„ dend 14. novembris anno 1650.

Den 20de April 1656 sluttede Kongen følgende Kontrakt med Hans Søfrensøn om Vedligeholdelsen af de 3 Broer paa Christianshavn:

„Frederik. 3. giøre alle witterligt, att vi naadigst „haffuer ladet giøre saadan en contract med os elskelig „Hans Søfrensøn indvaaner udi vor kiøbsted Christi- „anshaffn anlangende de trende broers vedligeholdelse „paa forskreffne Christianshaffn, nemlig den store „Amagerbroe, dend liden broe i byen offuer rivieren „och broen uden for bemelte Christianshaffns port, „och dett paa effterfølgende maneer, nemlig at ingen „skibe ved forskrefne Amagerbroe eller dends funda- „ment hereffter maa fortøye; huo sig derimod forseer „giffue 20 rixdalers straf til forskrefne Hans Søfrensøn „och derforuden oprette hues skade deraf foraarsages; „iche heller skal nogen sig tilfordriste større vognlast „deroffuer at skibe eller age, end 2 heste kand drage „under rixdalers straf och skades opretning, som før „er meldt, dog skal och forskreffne Hans Søfrensøn „eller hans arvinger iche vere forplict at restituere „brøgerne eller dessen fundamenter effter ulychelige „tilfalds hendelse ved ild eller vandflod, efftersom dend „tillagde aarlig opbørsel saadan reparation och be- „kostning ey kand stoppe. Hand skal och haffue vind- „broens opvartere under befaling, saa vitt broens vel- „fart angaaer, huilche dog deres løn och besolding „skulde annamme paa de tider och steder som hid- „indtil. Alle de hytter, som paa broekarene grundet „ere, maa hannom vere tilladt at afskaffe, formedelst „den fare, som ved v-agtsom skade, ild och andre „tilfalde deraf kand foraarsages, och i dets sted huor „behoff giøres saadan absconsel paa egen bekostning „och eventyr opbygge, for sig och sine arvinger at

„nyde, som broens fundament bedre gaffnlig eractes „kand, och maa hand strax annamme lade 500 rdlr. „af de penge, som Hans Jensøn paa forskreffne Chri- „stianshaffn udi forleden herredage er bleffuen til- „dømt at udgiffue, saa och huis penge forleden aar til „forskreffne broe af Amager land er opbaaren, huilche „hand hereffter ochsaa aarligen maa nyde och for- „skreffne broers forvaltning sin lifs tid forestaae; men „derimod vere tiltengt forskrefne broer och brokaer „tilbørligen lade reparere och siden forsuarligen ved- „ligeholde, saa fremt hand agter denne vores benaa- „ding och forhandling at nyde.

„Forbydendes etc.

„ Hafniæ, 20. aprilis 1656.

Det ses altsaa, at Broerne for en Del holdtes vedlige ved en Skat, der var paalagt Amagerbønderne, hvilket kun var rimeligt, fordi de jo hovedsagelig drog Fordel af alle 3 Broer, thi det følger af sig selv, at Christianshavn fra sin første Begyndelse maa have haft 3 Broer, nemlig foruden Knippelsbro, den over Kanalen ved Overgaderne og den over Graven uden for Porten.

Den 18de Marts 1657 bød Kongen, „at intet skib eller skude under 50 rixdalers straf motte ligge nær op till Amager broe, oc at ingen af dennem, som boe ved Stranden, motte under 20 rixdalers straf kaste noget skarn i hafnen."

Den 26de Januar 1659 udviste Kongen 2 Træer fra Amagerlund til Broens Istandsættelse og skrev saaledes:

„Til Johan Christoph von Kørbitz.

„F. 3. Wor gunst tilforn. Wi bede dig oc naadigst „wille, at du lader os elskelig hr. Friderich Reeds etc. „bekomme 2 træer af Amager lund, dog at dermed „effter forige ordre forholdes. Dermed etc.

„ Hafniæ, 26. januarij 1659.

Angaaende Broens Vedligeholdelse skrev Kongen den 8de Marts 1659:

„Til rendtemesterne.

„F. 3tius. Wor synderlig gunst tilforn. Efftersom os

„elskelig Hans Søfrensen, borgemester udi wor kiøb-
„sted Christianshafn, for os underdanigst hafver ladet
„andrage, hvorledis hannem paa rendteriet skal restere
„siuf hundrede førgetiuge oc femb sldr. til broens
„wedligeholdelse her imellum Kiøbenhafn oc Chri-
„stianshafn af dennem, som til bemelte broe udgifvet
„er, thi ere wi naadigst tilfreds, at i hannem med korn
„maa afbetale, for hvis hannem med rette befindes
„kand at restere. Siden hafver hand sielf aarligen
„pengene at opberge lade baade af Amagerlands ind-
„byggere saavelsom andre, som til bemelte broes wed-
„ligeholdelse noget udgifver, hvorimod hand effter
„dend med hannem giorde contract self hafver broen
„forsvarligen at holde wed lige, hvilket i hannem paa
„vore wegne kand forstendige. Dermed etc.
„ Hafniæ, 8. martj 1659.

Den 6te Juni 1659 befalede Kongen, at de 10 Egetræer fra Dragørlund, hvilke Hans Søfrensen havde tilforhandlet sig, og var stemplet og udvist, skulde fældes og udleveres til Broens Reparation.

Den kgl. Ordre er saalydende:

„Johan Christop von Cørbitz.

„F. 3. Wor gunst tilforn. Efftersom os elskelig Hans
„Søfrensen etc. for os underdanigst hafver ladet an-
„drage, at hand hafver af gotfolch, som derpaa hafver
„haft wores naadigste bevilling, sig hafver til forhand-
„let tii eege udi Dragøers lund til Amager broes
„reparation, och dennem iche at motte lade afhugge,
„enddog de af wores skoufrider Lut Walter war
„stempled oc udwist, da ere wi naadigst tilfreds, at
„du hannem paa ansøgning lader bekomme forskrefne
„tie eege. Dermed etc.
„ Hafniæ, 6. junij 1659.

Den 10de Marts 1661 udgik kgl. Befaling „Om Amagerbros Sikring for Skade, der tilføjes ved at Skibe lægge til derved.“ stilet til:

„Johan Esmit.

„Wor gunst tilforn. Woris naadigste willie oc befal-

„ning er, at du ingen schiberume af dennem, som „ved dend lange Amager broe haffuer werit fortøylet „eller broen schade tilføyet, lader igiennem bommen „udpassere imod broens opwarteris forbud, førend „dend paabudne straff oc broens tillføyede schades „oprettning betalt er, saa frembt du det selff ey wil „betale. Etc.

„ Hafniæ, 10. martij 1661.

„Eckerich.

„Wor gunst tilforn. Woris etc. er, at du wagten vdi „guarnisonen vdi wor kiøbsted Christianshafn stren- „geligen tillholder, at de wed sicker opwartning dag „oc natt alleniste afwerger, huis schade dend lange „Amager broe af schibsfolck formedelst schibes for- „tøyelsse eller i andre maader kand tillføyes, mens „end oc wagten sielf at stande till rette, huis tyffuerj „paa broen, eller wed huis dend tillhøre kand, begaais, „saawellsom oc at forhindre dend schadelig fart oc „strippen, som der effter besat wagt af vbekiendte „personer om nattetide scheer. Etc.

„ Hafniæ, 10. martij 1661.

Den 15de September 1663 fik Borgemester Iffuer Caspersen Befaling om strax at lade Knippelsbro reparere:

„F. 3. Wor naade tilforn. Woris etc. er, at du werer „tilltengt, dend lange broe jmellem Kiøbenhafn oc „Christianshafn strax at lade reparere, huorfore du „af samme broes middel dend paagaaende bekostning „igien haffuer at tage. Etc.

„ Hafniæ, 15. septembris 1663.

Den 18de Marts 1667 udstedtes atter Forbud mod at lægge Skibe tæt op til Broen og at kaste Skarn i Havnen:

„Frederik 3. giøre alle witterligt, at effterſom vi kom- „mer i ærfaring, hvorledis saa vel inlendiske som „fremmede imoed offte giorte forbud och adwarsel „skel legge deris skibe och skuder saa nær op till „den stoere Amager broe, att dend derved baade „offuer til paa lehnwerchet saa och neden til paa „fundamentet mercheligen suechis och forderffuis, daa

„wille vi alle och een hver hermed haffue forbindet
„iche nogen skibe eller skuder her effter at lægge nær
„op til bemelte broe, vnder it halffhundrede rixdaler
„straff. Och som haffnen her for byen skammeligen
„befindis med skarn att opfyldis och forderffuis, wille
„wi alworligen haffue adwaret alle och een hver, sær-
„delis de som bygge och boe wed stranden, at de
„wochte sig for her effter noget skarn, som af deris
„huuse eller kieldere føris, i haffnen at kaste eller kaste
„lade, skal giffue for hver gang, hand dermed kand
„attraperis, 20 rixdaler til dend, som sligt angiffuer,
„och hvis hand iche haffuer de middel, da at straffis
„paa Bremerholm i jern.
„Hvoreffter alle och eenhver etc.
„ Haffniæ, 18. martij 1667.

Dette Paalæg maa imidlertid heller ikke have frugtet synderligt, siden det maatte gentages den 2den Juni 1670:

„C. 5. giøre alle vitterligt, at efftersom daglig erfaris,
„huorledis den Langebroe imellem voris residentz stad
„Kiøbenhaufn og Christianshaufn formedelst hvis
„skibe, som der tilleggis, iche ringe skade tilføyes, da
„ville vj hafve budet og befalet, saa og hermed stren-
„geligen og alvorligen etc., at aldelis ingen skibe eller
„skiberumme vid fornefnte broe eller dens fundament
„maa ligge eller fortøyre. Befindis nogen sig herimod
„at forsee, da skal den eller de, som dermed betrædis,
„iche alene betale hvis skade, som deraf foraarsaget
„er, medens endog som voris mandatz ofvertrædere
„tilbørlig stande tilrette. Hvoreffter etc.
„ Hafniæ, den 2. junij 1670.

Af de gamle Meddelelser fremgaar det, at i „Magsvejr" var det ingen Kunst at passere Broen, men i Storm og Uvejr kunde denne Passage være farlig nok. Den 5te November 1669 steg Vandet under en svær Storm saa højt, som det ikke havde været siden 1643, og det trængte ind i alle Kældere ved Børsen og Stranden. Næste Dag kunde Bønderne paa Amager ikke bringe noget til Torvs, thi Vandet gik over Dæmningen ved Knippelsbro, saa

flere Mennesker druknede, da de vilde forsøge paa at køre over den.

I 1671 var Broen meget brøstfældig, og havde lidt meget ved at Skipperne, trods alle Forbud, stadig havde for Skik at fortøje deres Skibe ved Broen, hvorfor Kongen den 29de Marts 1671 befalede Cammer collegio at iværksætte en Undersøgelse af Knippelsbros Brøstfældighed:

„C. 5. Wor naade tilforn. Efftersom voris commen-
„dant her udi voris kongelige residentz stad Kiøben-
„hafn Frideric von Ahlefeldt for os allerunderdanigst
„hafuer ladet andrage den store brystfeldighed, som
„skall være paa den lange Christianshafns broe, da
„er voris etc., at j derom med forderligste eder erkyn-
„diger oc om des fornøden reparation tilbørlig anord-
„ning giør. Dereffter etc.

„ Hafniæ, 29. martij 1671.

Efter at der var taget Syn over Broen befalede Kongen, at den strax skulde repareres, uagtet det var vanskeligt at tilvejebringe de 4764 Rigsdaler, som en Istandsættelse vilde koste og for en Del maatte tages af Havnepengene.

I Forordningen af 25de Juli 1671 „Om Renlighed i Havnen" hedder det i Punkt 4:

„Maa eyheller nogen skiberom, store og smaa, hvem
„de og kunde tilhøre, ved den Langebroe jmellum Kiø-
„benhaufn og Christianshaufn eller dens fundament
„ligge eller fortøye. Befindis nogen sig herimod at
„forsee, da skal den eller dee, som dermed betrædis,
„tilbørlig vorde straffet effter voris allernaadigste der-
„om udgangene forordning dat. den 2. junij 1670.

Atter i 1684 trængte Broen til en større Reparation og den 21de Maj fik Claus Rasch kgl. Approbation paa et Forslag til en Hovedreparation og Befaling om at have Tilsyn med Arbejdet, for hvilket der blev anvist Betaling paa Rentekammeret.

Den kgl. Befaling af 21de Maj 1684 „Om Knippelsbros Reparation" citeres:

„Claus Rask.

„Christian den Femte. Vor naade tilforn. Viide maa

„du, at vj med dit allerunderdanigste giorde forslag „anlangende dend Lange broes reparation imellem „Kiøbenhafn oc Christianshafn allernaadigst tilfredz „er. Thj er voris etc., at du dig samme broes repa- „ration med største fliid antager oc lader være ange- „legen oc efter bøgmesterens godbefindende oc an- „ordning lader antegne tømmermesterens oc svennenis „dags arbeide oc med dennem derom paa det nøyeste „accorderer, desligste handler om, hvis af deris arbeid „til dette verck kand behøves, saavelsom oc anordner „oc dertil antager pligtfolch efter fornødenhed oc den- „nem efter leyligheden igien afskaffer. Til hvilchen „ende vj allernaadigst haver anbefalet voris ober rente- „mester oc camer raad os elschelige Peter Brandt at „lade betale til dig strax 2180 rdlr. 3 Mk. 12 sk. til „materialiernis indkiøb efter dit allernaadigste forslag, „samt efter haanden hvis penge, som handvercks- „folchene for deris arbeide tid efter anden kand for- „tiene, saa oc ellers beordret os elskel. voris tilfor- „ordnede udj admiralitetz collegio at lade dig paa „ansøgning fra Holmen være følgagtig hvis pramme, „floder, rambocke oc andet deslige, som du til samme „vercks befordring kand behøve. Derefter du dig „allerunderdanigst haver at rette oc dette uden nogen „ophold eller forsømmelse j verch at stille. Befalen- „dis etc.

„ Rensborg, d. 21. maij 1684.

„Peter Brandt.

„Christian den Femte. Vor naade tilforn. Eftersom „de materialier, som til Lange broes reparation imel- „lem Kiøbenhafn oc Christianshafn giøris fornøden, „efter voris politimesters os elskelig Claus Raschis „allerunderdanigste giorde forslag vil komme til at „staa 2180 rdlr 3 Mk 12 sk, som du af hosføyede „specification udførligen kand see oc fornemme, da „er voris etc., at du dend anordning giør, at til be- „melte voris politimester, som vj allernaadigst haver „anbefalet, sig samme broes reparation at antage,

„vorder strax betalt forskrefne 2180 rdlr 3 Mk 12 sk,
„saa oc efter haanden hvis penge, som handverchs-
„folchene for deris arbeide efter haanden kand fortiene.
„Dermed etc.
„ Rensborg, d. 21. maij 1684.

Denne gennemgrundige Istandsættelse kostede ca. 16000 Rigsdaler; denne for Datiden meget betydelige Udgift medførte, at Brovægteren fik et alvorligt Tilhold om baade at sørge for, at Broen ikke beskadigedes af Skibe, og at den holdtes ren.

Den 20de April 1686 udgik kgl. Befaling „Om Betalingen for Knippelsbros Ombygning" stilet til:

„H. Hendrich Span, Jørgen Elers oc Lambert von
„Haven.
„Christian den Femte. Vor gunst tilforn. Efftersom
„os elskelig Claus Rasch etc. tillige med biugmesterne
„haver indlagt udj voris rentecamer it underskreven
„regnskab paa Lange broes bekostning imellem Kiø-
„benhafn oc Christianshafn for forleeden aar, hvilket
„skal beløbe 8056 rdl., nemlig 2551 rdl 85 sk over
„hvis dertil allernaadigst er bleven ordineret, som
„endnu fordris tillige med 2566 rdl til materialier for
„nerværende aar, saa at samme broes bekostning med
„de 4561 rdl 51 sk, som dertil for anno 1684 er betalt,
„saaledis vil komme til at staa 15198 rdl 51 sk foruden
„arbeids løn oc andet deslige dertil udkrævende j dette
„aar, da er voris etc., at j baade alt det, som allereede
„j disse forbigangne aaringer paa forskrefne broe bygt
„er oc endnu til dens endelige forfærdigelse behøvis
„oc bekostis, tilbørligen taxerer oc os saadan eders
„forretning oc taxt til vjdere voris allernaadigste reso-
„lution med forderligste allerunderdanigst tilstiller.
„Dermed etc.
„ Hafniæ, d. 20. aprilis 1686.

Samtidig med Afslutningen af denne store Reparation fik Christianshavn en ny Forbindelse med Sjællandssiden, idet „Langebro", som først kaldtes „Kallebobro", blev opført.

I 1687 havde Claus Rasch antaget en Mand ved Navn Hans Michel Hugel til at være Bromand ved Knippelsbro samt Portner i Christianshavns Port og endelig have Tilsyn med Slotspladsens Renholdelse.

Den 15de November 1687 fik Hugel kongelig Confirmation paa denne Bestalling:

„Christian den Femte etc. confirmation paa efter-
„skrefne bestalling etc.
„Kongl. Majts. politiemester Claus Rasch til Rasken-
„berg giør vitterligt at have antaget oc beskichet
„saasom ieg hermed antager oc beskicher nerværende
„Hans Michel Hugel til at opvarte oc annamme udj
„Christianshafns port dend af Hans Kongl. Majt. til
„almindelig pladzers reenholdelse allernaadigst bevil-
„gede skillings told, desligeste at være broemand ved
„Christianshafns Lange broe oc ellers have tilsiun med
„Slotzpladzens, at dend reenholdis, som det sig bør.
„Udj hvilche tienister oc forretninger hand skal være
„lydig, troe oc flittig skillingstolden j fornefnte Chri-
„stianshafns port efter Hans Kongl. Majts. allernaa-
„digste forordning, som allereede udgangen er eller
„herefter udgiven vorder, med ald høflighed af de
„vedkommende oppebære oc dend hver aften troligen
„oc rigtigen udj politie-cameret til min dertil ordinerede
„tiener fra sig levere. Hand skal oc vindebroen saa-
„velsom steenbroen ved fornefnte Christianshafns port
„tilbørlig reene holde, oc naar u-reenligheden sam-
„menfeyet er, det ved dertil beskichede arbeyds vogne
„lade bortføre. „Saa skal hand oc, naar nogen brøst
„kommer paa steenbroen ved Christianshafns port,
„mig eller min fuldmegtige det betjmeligen tilkiende-
„give, at sligt af dend, som pengene til des vedlige-
„holdelse annammer, strax efter forordningen kand
„blive reparerit. Mens hvad grundvollen oc reche-
„verket sig belanger, naar derpaa brech kommer oc
„reparation behøves, som fornefnte skillingstolds oppe-
„børsel ey vedkommer at holde ved lige af, skal hand
„det paa een god oc sømmelig maade andrage for

„commendanten her j staden, som ey paatvilis, joe
„for detz forfærdigelse fornøden omsorg drager. Hvad
„Christianshafns Lange broe sig anbelanger, som Hans
„Kongl. Majt. nu med saa stoer bekostning haver ladet
„forfærdige oc udj god stand sette, da skal hand stedze
„oc have nøye, jdelig oc flittig indseende med, at
„broens fundamenter ingenlunde imod Hans Kongl.
„Majts. udgangne forordninger af nogen belastigis
„eller incommoderis. Skulle nogen understaa sig at
„giøre noget derimod, skal hand strax oc u-fortøvet
„dennem advare, at de sig derfra entholder. Skeer det
„ey, da uden nogen tjds forljs give mig eller een af
„mine nest ved haanden værende fuldmegtige ved
„politien det tilkiende, som strax dermed efter for-
„ordningen veed at forfare. Windebroen maa hand
„ey imod forordningens rette ordinerede tjmer for
„nogen (undtagen Hans Kongl. Majts. egen skiberom
„oc farkoster) obne, oc naar det behøvis skal hans
„først med skipperne tilsee, at de med anker oc toug
„oc des vedkommende til at belegge sig med ere vel
„forsynede, oc at de, det snariste mueligt er, foruden
„nogen u-lempe der kand igiennem komme. Hvorfore
„hand oc skal være saa mandsterck, at hand fornefnte
„vindebroe med god forsiunlighed kand op oc ned-
„lade, derforuden holde bemelte vindebroe saavelsom
„steenbroe altid reen oc net oc skarnet paa sin egen
„bekostning lade bortføre, saa hverken jis, vand eller
„anden u-reenlighed derpaa bliver staaende, mens efter
„desen anløb have sit rette fald, broen uden skade.
„Mens hvad broens vedligeholdelse j sig self er an-
„gaaende, saasom vindebroen at beklæde, kiederne,
„hengslerne oc alt andet dendz tilhørende, som saa-
„ledis jefnligen forsljdis oc skal holdis ved lige, det
„haver hand, udj betjmelig tid mig eller min fuld-
„megtige specialiter oc skriftligen at tilkiendegive, at
„sligt ufortøvet igien, h. ober-rentemester kand vorde
„andraget, oc der paa driver, at hvad, som derpaa
„brøstfældig kunde være, tilbørligen vorder reparerit.

„Belangende Slodz-pladsen, da skal hand lade dend
„u-reenlighed, som derpaa falder, jefnligen sammen-
„skiøfle oc feye, oc naar det saaledis sammenskiøflet
„oc feyet er oc ellers nogen smaa huller udj steen-
„broen findis, det mig eller min fuldmegtig strax
„anmelde, at u-reenligheden deraf saavelsom af Slotz-
„gaarden, som hidindtil sædvanligen været haver, ved
„de anordnede arbeids vogne kand vorde bortkiørt,
„oc hullerne paa pladzen med sand oc steen tilbør-
„ligen tillagt. For hvilchen hans troe oc flittig tieniste
„ieg hannem ugentlig vinter oc sommer vil lade give
„6 Mk. danske, oc derforuden maa hand oppeberge
„oc beholde af de ved Christianshafns broe igiennem-
„gaaende skiberom de derfore hidindtil sædvanlig gi-
„vende oc bevilgede skillinger, oc det saa lenge hand
„efter hans derom til mig givende revers j alle maader
„sig tilbørligen forholder oc disse tienister vel lader
„forsyne.

„Des til bekreftelse under min egen haand oc zignet.

„ Actum Hafniæ, den 9. novembris 1687.

„ C. Rasch.

„ (L. S.)

„Da ville vj etc. Forbydendis etc.

„ Hafniæ, d. 15. novembris 1687.

Der blev fastsat nogle Timer hver Dag, i hvilke „Vindebroen" holdtes oplukket for Skibenes Gennemsejling, der saaledes standsede al Trafik over Broen. Idet Broen altsaa var aaben for alle Fartøjer længere Tid ad Gangen, kan det forstaas, at samme Bromand tillige kunde have Opsyn med Christianshavns Port og holde Slotspladsen ren.

I 1692 tilskrev den kgl. Bygmester Hans Stenvinkel, Rentekammeret, at Vindebroens Arme nødvendigvis maatte beklædes med Kobber „saafremt Vindebroen skulde blive „ved Magt og ikke foraarsage større Omkostning og „befrygtende Ulykker, som ellers deraf snarligen kunde „komme." Denne Udgift blev derpaa udredet af Portpengene.

Knippenshus existerede endnu i 1695, hvilket ses af

en kgl. Befaling af 24de September, „Om Bolværk paa Christianshavn", stilet til: Vice admiral von Støchen med fleere.

„Christian den Femte. Wor bevaagenhed tilforn. — „Efftersom vj til canalens disbedre conservation imel- „lem Holmen oc Christianshafn allernaadigst for nødigt „eragte, at der bliver sadt bolverker for fortougerne „langs canalen paa det saa kaldett Knippenshuus ved „Langebroe oc her til vores commerce raad os elsche- „lig Nicolai Jansen Arts pakhuuse, da er vores etc., „at j strax tilsammen træder, med hin anden efter- „tencker oc overveyer, hvad til hafnens beste oc van- „dets u-behindret løb tienligst kand vere, oc derom, „saa oc om, hvorleedis j eragter, at linien til bemelte „bolverk beqvemmeligst bør at gaa, eders allerunder- „danigste relation oc betenkende til videre vores aller- „naadigste resolution med forderligste tilstiller.

„Dermed etc.

„ Hafniæ, den 24. septembris 1695.

„Commissarierne vaare efterskrefne, nemlig vice admi- „ral von Støcken, justits raad Ole Rømer, politie mester „Claus Rask, equipagemester Olaus Judicher oc navi- „gations skoles directør Jørgen Dinisen.

I 1701 døde Bromand Hans Michel Hugel, hvorefter Peder Christenszen Stavn blev antaget som Bromand, og det kgl. Brev dateret 4de Juni 1701 om Bestallingen lyder saaledes:

„Frederik den Fjerde: giøre alle vitterligt, at vi aller- „naadigst haver bestilt og antaget, saa og etc. Peder „Christenszen Stavn til at være broemand ved dend „Lange broe imellem Kiøbenhafn og Christianshafn i „dend forige nu ved døden afgangne broemands Hans „Mickel Hugels sted. Thj skal hand have god og „flittig indseende med, at broens fundamenter ingen- „lunde imod allernaadigst udgangne forordninger af „nogen belastes eller incommoderis. Skulle nogen sig „der til fordriste, haver hand de vedkommende strax „at advare, at de sig derfra entholder, og hvis de ej

„med gode vil lade sig sige, haver hand ufortøvet at „give enten voris politiemester eller dend af hans „fuldmegtig, som nest er ved haanden, det tilkiende, „som der paa haver at raade boed. Saa skal hand og „være befalet, vindebroen ej imod de udj forordningen „bestemte timer for nogen uden for voris egne skibe- „romme og farkoster at aabne, havendis derved alting „i saa god agt, at broen ingen skade derover tilføyes, „til hvilken ende hand maa beflitte sig paa at være „saa mandsterk, naar samme vindebroe skal aabnis, „at dend uden fare og skade kand op- og nedlades. „Ellers skal hand være tiltengt, saavel vindebroen som „steen-broen altid reen at holde og hvad skarn, der „ved samlis, tilsammenfeye og lade bortføre, saa og „tilsee, at vandet icke bliver staaende paa broen, men „i tide bortfeyis og henledis til dets rette fald. Ende- „lig hvad fæld hand fornemmer, der kommer paa „vinde-broen og ræckeværket, samt anden dets tilbe- „hør, skal hand paa behørige stæder uden forsøm- „melse tilkiende give. For hvilken hans tieniste vi „allernaadigst haver bevilget, at hand maa nyde lige „saadan indkomst og rettighed, som bemelte hans „formand for hannem der ved broen nydt og haft „haver. Forbydendis etc.

„ Jægersborg, den 4. junij 1701.

Da Broen atter var bleven meget forfalden, klagede Havnekommissionen i 1703 over, at ved denne Bro „er at befrygte stor Ulykke og Skade formedelst den idelige Passage derover, hvis ikke den uden længer Ophold vorder hjulpen, og kan nu umuligen længer bie efter Reparation".

I 1712 forfærdigede Billedhugger Sturmberg til Broens Udsmykning, fire i Træ udskaarne, 3 Alen høje Statuer, der forestillede Norden-, Sønden-, Vesten- og Østenvinden, og Johan Riesenhof forsynede dem med Kongens Symbolum og Aarstal med Bogstaver af Bly. Disse Figurer var vel ikke Kunstværker, men de gav Broen Karakter, som de stod der vendt mod de fire Verdenshjørner, i

Dagens og Aftenens skiftende Belysninger, i Sol-, Maane- og Fakkelskær.

Det ses af Havneregnskabet, at der i det Aar blev foretaget betydelige Arbejder med Broens Reparation, og det blev ogsaa nødvendigt at udstede nyt Forbud imod at fortøje Fartøjer ved den

Den 21de Oktober 1712 udgik kgl. Brev herom stilet til:

„De committerede i havne commissionen.
„F. 4tus. Wor bevaagenhed tilforn. Af hos føyede
„extract af en til os fra voris justitz raad og politie-
„mester os elskel. Johan Bertram Ernst indkommen
„allerunderdanigste memorial, dat. den 16. septembris
„sidst forleden, kand j selv see og fornemme hans
„meening og forslag om dem, som deris skiberomme
„og fartøyer imod kongel. forordning af den 15. apri-
„lis anno 1682 paa Christianshafns broe eller dens
„fundament til broens store skade fortøyer og ikke
„efter hans advarseler skiberommene der fra vil løs
„giøre og dennem paa andre steder fortøye. Thi er
„voris etc., at j eder samme forslag foretager og, efter
„at j med fliid haver overveyet, os eders allerunder-
„danigste betenkende om hvorledes j formeener, at
„dermed best kand forholdes, med forderligste tilstiller.
„Dermed etc
„ Hafniæ, d. 21. octobris 1712.

I 1713 blev Broen paany underkastet en Hovedreparation, hvortil der blev udvist 4 Master fra Holmen til de fire Arme.

Den 7de Januar 1713 udgik den kgl. Befaling „Om Istandsættelsen af Knippelsbro", stilet til:

„De deputerede udi søe etatens general commissariat.
„Frederik den Fjerde. Vor synderlig gunst tilforn.
„Saasom os elskelige vores tilforordnede ved havne
„commissionen her i vores etc. Kiøbenhafn for os aller-
„underdanigst haver ladet andrage, at de til fiire arme
„ved den nu under hænder havende Christianshafns
„broes ny forfærdigelse intet got kiernefuldt tømmer

„skal kunde bekomme, allerunderdanigst der for anhol-
„dende, at dem dertil fire stomper master hver paa
„17 alen lang og een alen i diameter fra vores Holm
„maatte overlades, da saafremt forskrevne tømmer
„fra vores Holm kand mistes, er hermed vores etc.,
„at j den anstalt giører, at det fornævnte vores til-
„forordnede ved havne commissionen paa anfordring
„imod betaling vorder følgagtig.
„Dermed etc.
„ Hafniæ, den 7. ianuarii 1713.

I 1725 var Knippelsbro igen aldeles brøstfældig, hvorfor den maatte ombygges. Den kgl. Ordre om Broens Istandsættelse udgik den 19de November 1725 til:

„De deputerede for financerne og committerede udi
„cammer collegio samt admiral Barfod, admiral Trøjel,
„vice admiral Schindel, iustitz raad Bierregaard, iustitz
„raad Weyse, raadmand Fielsted og raadmand Buur-
„mester.
„Frederik den Fjerde.
„Vor synderlig bevaagenhed tilforn. Eftersom vi udi
„anledning af een fra havne commissionen i vores etc.
„Kiøbenhavn om Christianshavns broes store brøst-
„fældighed indgiven memorial allernaadigst have ladet
„anbefale præsident etc. i bemelte Kiøbenhavn at ind-
„give deris forklaring, hvorledes og af hvad midler
„broernis bekostning og reparation er skeet førend
„havne commissionen blev anordnet, og paa hvad maa-
„de de nu værende brøst fældige broer, uden at
„gravere vores cassa best kunde vorde satte i stand,
„og bemelte præsident etc. i følge af samme vores
„befaling have indsendt hosfølgende deris forestilling
„og i særdelished derudi giort forslag, at de til bro-
„ernis reparation og i standsættelse udfordrende be-
„kostninger best kunde udfindes, naar vi udi stæden
„for malt in natura til vores matroser, søe tøyghuus-
„folk og haandverksfolkene paa Holmen lod for hver
„tønde malt betale 12 eller i det høyeste 13 mark,
„saasom derved i det mindste aarlig kunde mesnageres

„10,500 rdr og til ovenbemelte brug anvendes, hvilket „altsammen j af bemelte forestilling selv etc., thi er „nu hermed vores etc., at j strax med hinanden til- „sammen træder og nøye overveyer, hvorviit dette „af bemelte magistrat giorte forslag til voris interesses „og tienestes befordring samt matrosernes og andre „vedkommende deris conservation kand være tienlig „og i verk settes eller ey. Og haver j os da derom „eders allerunderdanigste betænkning tillige med om- „rørte forestilling in originali til vores viidere etc. „Befalendes etc.

„ Fredensborg slot, den 19. novemb. anno 1725.

Arbejdet blev forestaaet af Overlandbygmester Krieger og Broen opførtes for 18,600 Rigsdaler paa Bekostning af Kongens Particularcasse. Der blev taget Syn over den færdige Bro den 26de November 1728.

Broen maa dog ikke være gjort meget solid, thi allerede i 1730 var den atter bleven brøstfældig, og ved den anstillede Undersøgelse viste det sig, at en af Jernpanderne, hvori Broklappens Axel hvilede var i Stykker, at Jernrækværket flere Steder var sammenbundet med Tovværk, og at Broen i det store og hele var saa skrøbelig, at den ikke uden med Fare kunde benyttes af Vogne; den blev derfor midlertidig repareret og i 1739 helt istandsat.

I 1785 maatte Broen atter underkastes en grundig Reparation, og efter den sidste Ombygning i 1816 var dens Bredde paa den faste Bro 24 Fod, deraf 18 Fod til Kørebanen og et Fortov paa hver Side af 3 Fods Bredde. Paa Klapperne var Bredden kun 13½ Fod; her kunde altsaa ikke 2 Vogne passere hinanden, ja selv for Fodgængere var Situationen ikke uden Fare, naar de mødte en belæsset Vogn midt paa Klapperne. Og et saadant Møde undgik man næppe, dertil var Færdselen over Broen altfor uhyre.

I 1848 foretog Vandbygningsinspektør Carlsen en Optælling af de Fodgængere, der passerede Broen. I de første Morgentimer fra Kl. 6 til 9 passerede gennemsnitlig

12 til 1500 Mennesker i Timen. Færdselen tiltog op ad Dagen og var stærkest henad Aften, da ca. 2200 passerede Broen i hver Time

I 1857 foretoges saadanne Tællinger paany, nu tillige omfattende Køretøjer. Det viste sig, at Fodgængertrafikken var omtrent den samme som i 1848, der gik ialt ca. 24,000 Fodgængere over Broen hver Dag, desuden 2800 med Heste forspændte Køretøjer og 3 til 400 Trækvogne. Det var af forspændte Køretøjer ca. 200 i Timen og paa de mest befærdede Tider af Dagen indtil 270.

Og denne stedse rindende Strøm blev nu flere Gange daglig afbrudt ved, at Broklapperne aabnedes. Ialt passerede gennemsnitlig et Par Tusinde Skibe aarlig gennem Knippelsbro, og det varede hver Gang 10 til 15 Minutter at faa et Skib halet igennem. Medens det stod paa, samledes Fodgængere i Hundredevis paa begge Sider af Broklapperne og Vognene holdt i Række langt op i Børsgade. Men var denne Ordning byrdefuld for Trafikken over Broen, var ej heller de Skibe, som skulde passere igennem den, ret vel tjent dermed. Broaabningen var 32 Fod vid (i 1858 kun 30), hvorved alle større Sejlskibe og alle Hjuldampere var helt afskaaret fra at komme derigennem. Tilmed var der altid stærk Strøm i Gennemsejlingen, da de store nedsænkede Stenkister, hvorpaa Broen hvilede, indsnævrede Løbet alt for meget, og endelig var Broen saa svag, at det ved opslaaede Plakater var forbudt at køre over den med større Læs end ni Skippund, hvilket var betydeligt mindre end et almindeligt Vognlæs.

Endnu i 1860'erne spændte Christian den Fjerdes Vindebro fra 1620 sit vældige Tømmerværk over den brede Strøm. Sejglivet, trods evindelige Klager over den, smuk i sin Ærværdighed og populær som enhver gammel Kending, var den Befolkningens Kælebarn, der let fik Tilgivelse for de mange Forsinkelser, den var Skyld i baade til Lands og til Vands. Stormen paa Kjøbenhavn og Engelskmændenes Granater i 1807 havde ikke gjort Knippelsbro nogen Fortræd, den gik sin vante Gang op og ned lige til det sidste. Denne gamle Knippelsbro, indviet

lige fra Fødselen af til uafbrudt Virksomhed og stadigt Slid, udsat til enhver Tid for Overlast og Voldsomheder, trængte haardt til den Hvile og Fred, som den fik i 1869.

Allerede længe forinden var den bleven nævnet som et Exempel paa Forældethed og dens forfaldne Tilstand var næsten bleven til et Mundheld. Dens Tømmerværk, som tidligere havde knejset frejdigt i Vejret med sine 4 Billedstøtter, maatte tilsidst selv have Støtte i Ryggen, og den stod kun paa svage Fødder, thi Strømmens Voldsomhed havde lidt efter lidt undermineret dens Sundhed og overgnavet dens stærkeste Livstraade.

Fra alle Sider klagedes der over Broen, og da den tilsidst blev altfor snæver for Trafikken, baade den til Lands og den til Søs, blev det nødvendigt at bygge en hel ny Bro.

Den 22de Januar 1857 tilstillede en Række ansete Borgere, J. Adolph, C. A. Broberg, A. Hage, H. P. Hansen, L. Holm, H. Kayser m. fl. Kommunalbestyrelsen et Andragende, der gik ud paa Nødvendigheden af en ny Bro. Sagen blev optaget til Forhandling, men der gik en halv Snes Aar med Debatter, om Konstruktionen, Beliggenheden og hvad Byens vise Mænd ellers kunde være uenige om i dette ret vigtige Spørgsmaal.

Hovedspørgsmaalet drejede sig om, hvorvidt en Svingbro eller Klapbro var at foretrække, og om Stedet hvor Broen skulde lægges. I 1858 blev en Kommission nedsat til Overvejelse af Sagen, og i det følgende Aar blev et nyt Udvalg dannet, som i 1862 indgav sit Forslag, der i Hovedsagen stemmede overens med den første Kommissions Erklæring. Kommunalbestyrelsen vedtog det Forslag, der var billiget af Havnebestyrelsen, og Sagen blev da overgivet til Ingeniørerne, der skulde forelægge detaillerede Planer og Overslag til den nye Bro. I Udarbejdelsen heraf havde de imidlertid ikke taget Hensyn til Torvegades ringe Højde over Vandfladen, og Planen kunde saaledes ikke benyttes, som den forelaa.

I 1863 blev Sagen da overgivet det af 5 Medlemmer bestaaende Udvalg, der havde Havneplanen under Be-

handling. Hidtil havde kun een Mening gjort sig gældende, idet man strax havde foretrukket Svingbroen, der blev anset som almindelig indført i Udlandet og som Afløser af Klapbroen. Ved Klapbro var der jo den Ulempe, at Tougværket og Ræerne let hang fast ved Klapperne.

Under Sagernes langsomme Forhandling og nærmere Drøftelse viste det sig imidlertid, at Ulemperne ved en Svingbro under de stedfindende Forhold ikke var saa ganske faa; dens Modstandere gjorde opmærksom paa flere og flere Fordele ved den anden Konstruktion, og ikke blot i Kommunalbestyrelsen, men endogsaa i selve Udvalget, herskede der en skarp Meningsforskel.

I Begyndelsen af 1865 havde Udvalget sit første Møde, og det viste sig strax, at enhver Tilnærmelse var umulig, nogle stemte for Klapbro, andre for Svingbro. Ved at vælge en Svingbro havde man den Fordel at faa 2 Aabninger, saaledes at 2 Skibe samtidig kunde gaa igennem. Svingbroens bevægelige Del skulde endvidere kunde drejes helt rundt, hvorved Broen kunde lukkes, saasnart Skibet havde passeret Gennemgangsaabningen. Imod Forslaget om en Svingbro indvendtes, at Broen ifølge sin Konstruktion maatte bygges saa højt, at Torvegade, der laa lavere, maatte hæves paa Strækningen nærmest Broen. Endvidere maatte Færdselen standses meget længere, idet Skibene maatte passere den bevægelige Del af Broen i hele dens Længde, forinden Broen kunde lukkes.

Flertallets Forslag gik imidlertid i det væsentlige ud paa, at der skulde opføres en Klapbro efter de modtagne Planer, og man forskaffede sig nu i 1867 Tegninger og Overslag til en Klapbro fra Burmeister & Wain.

Den 24de Juli 1867 sluttede Indenrigsministeriet Kontrakt med Burmeister & Wain, som for en Erstatning af 352,400 Rigsdaler paatog sig at levere Broen færdig til Brug den 1ste Juli 1869.

Den 21de Marts 1868 blev den første Begyndelse gjort til det midlertidige Broarbejde. Pladsen lige over for, paa Slotsholmen, undergik nu den mest totale Forandring. Slotsholmsgade var ikke anlagt, dens Plads optoges hoved-

sagelig af den saakaldte Børsgrav, en stinkende Kanal med stillestaaende Vand, der kun brugtes til Anlægsplads for nogle Smaabaade. Denne Kanal havde Christian den Fjerde ladet grave, da han havde opfyldt den store Grund mellem Slottet og Knippelsbro, der hvor nu Børsen, Kancellibygningen og Tøjhuset findes.

For Enden af Kanalen laa Slotsholmens Vagt og nærmere oppe ved Borstrappen stod den gamle Nationalbank, der over en muret Hvælving havde Forbindelse med Børsbygningen. Mellem Børsen og Kanalen gik en smal Passage for Fodgængere. For at faa denne ført helt ned til Knippelsbro, rundt om den Husrække, der kaldtes „Nybørs" eller „de sex Søstre", havde Kommunen i 1838 købt Gaarden Nr. 70 yderst ved Knippelsbro og i 1843 blev Passagen ud til Broen aabnet. Fra den anden Side af Børsgraven var der derimod ingen Forbindelse med Broen; her gik en Gade, som hed „Bag Børsen" langs med Ministeriebygningen og ned til Havnen, hvor den endte blindt. Den egentlige Færdsel til Knippelsbro gik ad Gaden mellem Børsen og Havnen, den nu saakaldte Børsgade, som den Gang ikke havde noget Navn, men blot kaldtes „ved Børsen" eller „Nybørs".

Børsgraven blev nu opfyldt og omdannet til en stor Plads, Slotsholmsgade anlagdes, og Omnibusser, Amagervogne, Arbejdsvogne og Sporvogne rullede snart hen over den gamle Vagtbygnings og Nationalbankens Tomter forbi Sukkerhuset Phønix. Paa Christianshavnssiden forsvandt den gamle Anckerske Gaard med sine Luger og Pakhuslemme; dens Beliggenhed var yderst hæmmende for den stærke Færdsel og dømte den til Nedrivning.

I Midten af Oktober 1868 stod det undersøiske Murerarbejde ved Broens Midtpiller og Landpillen paa Christianshavnssiden fuldendt, og i December blev den anden Landpille færdig. Broen fik en Overbygning af Jern uden nogen Udsmykning, naar undtages nogle ret stilfulde Lygtepæle prydede med Delphiner. Broen, som kom til at hvile paa 2 Land- og 2 Strømpiller, havde en Gennemsejlingsaabning paa 55 Fod, var 30 Fod bred og ca. 288

Fod lang. Hver af Klapperne, der løftedes ved Vandtryk, var 16 Alen lange og vejede 200,000 Pund hver.

Den ny Knippelsbro blev aabnet for Trafikken i Juli 1869.

Da den gamle Bro endelig var fjærnet, blev den mindet af alle med Venlighed, og dens gode Egenskaber traadte stærkere frem ved Sammenligning med den ny. Den gamle Knippelsbro med sine 2 høje Galger var af en vis monumental Virkning, medens man vanskelig kan tænke sig en hæsligere Bro end dens Afløser. Konstruktionen var ganske snild, men Broen var for det første for snæver og for det andet, hvad der var det værste, den var kommet til at ligge skævt over Strømmen; af Hensyn til Strømforholdene havde man drejet Broens Retning over mod Torvegade, men det viste sig, at denne Forandring ikke var nogen Forbedring, thi Gang paa Gang tørnede Skibene mod Broen under Gennemsejlingen, saa Broklapperne forskød sig og deraf følgende Reparationer. Om der forelaa en fejl Beregning fra deres Side, der havde Ansvaret, maa staa hen, men der er dem, der mener, at man var saa uforsigtig at bøje sig for et i et toneangivende Blad fremsat Krav om, at den nye Bro absolut burde ligge i Flugt med Slotsholmsgade af Skønhedshensyn, men det blev en dyr Fornøjelse. Broen var al sin Tid berygtet for den Fare, hvormed det i stærk Strøm var forbundet at sejle igennem den.

Broen var saa at sige fra den første Dag for snæver, og det var med en vis Uhygge, at man kørte over den i de tunge elektriske Sporvogne, thi Broen knagede og gav sig i alle sine Fuger, og der var mange, der gøs for, at en skønne Dag dumpede det hele igennem. Det strømmede ind med Klager baade fra dem, som skulde over den og igennem den, Folk rystede af Skræk, naar de skulde over, og drog et Lettelsens Suk, naar de var sluppen velbeholden over denne snævre og overbebyrdede Bro, der hverken var tidsvarende eller solid nok til at modtage en saa stærk og tiltagende Trafik og Færdsel, men trods alle Mangler og Skrøbeligheder fik den Lov til at fungere

endnu nogle Aar ind i dette Aarhundrede, da man omsider indsaa, hvor nødvendigt det var at faa bygget en ny Bro.

I 1908 var man i fuld Gang med Opførelsen af den nuværende Bro, som altsaa er den tredje Knippelsbro, og den blev, som den forrige, en Hejsebro, men af en ny, sikker og hurtig virkende Konstruktion, en solid Jernbro, hvis Klapper ved hydraulisk Kraft hæves og sænkes i utrolig kort Tid, og dens Bygmester var Havnebygmester Møller. Den nye Bro fik Plads omtrent, hvor de ældre Broer havde ligget, men denne Gang sørgede man for at faa den vinkelret over Strømmen, og Retningen blev atter drejet noget over mod Brogade.

Arbejdet paa den nye Bro blev denne Gang fordelt paa 3 Firmaer, som hver for sig har Æren for, at det fra Udførelsens Side blev en mønsterværdig Bro. Smith, Mygind & Hüttemeyer har i Fællesskab med Titan udført Klapperne og de elektriske Maskiner til Hejseværket. Førstnævnte Firma udførte tillige Smedearbejdet paa den kjøbenhavnske Side af Broen, medens Christianshavnssiden var overdraget til Kjøbenhavns Flydedok.

Ved Regulering af Kajerne paa begge Sider blev den nye Bro noget kortere end den fra 1869, nemlig 126 Alen, den anden var 144 Alen, Sejlløbet blev 45 Alen bredt mod den gamles 28 Alen, og Broen blev 25 Alen bred, medens den gamle kun var 15 Alen.

Den nye Bro aabnedes den 1ste Januar 1909, og samme Dag ophørte al Færdsel over Broen fra 1869, som derefter blev omhyggelig adskilt og oplagt ved Sluseværket i Kallebodstrand.

Det er en Fornøjelse at se, hvor hurtig den nye Bro kan aabnes og lukkes, og nu da Skibene ikke skal passere Sejlløbet med den pinlige Forsigtighed som tidligere, forvolder Gennemfarten ikke stor Tidspilde for kørende og gaaende. Men paa den anden Side kan Broen heller ikke mere bruges som Undskyldning, naar Folk kommer forsent. Fru Heiberg, der i en Aarrække boede paa Christianshavn, kom ret hyppig forsent til Theaterprøverne,

og hver Gang havde hun saa den staaende Forklaring, at Knippelsbro var hejset op, og det vidste man betød en stor Forsinkelse.

Der er delte Meninger, om den nye Knippelsbro bidrager til Byens Forskønnelse, men den har til Gengæld mange gode, praktiske Fortrin og da navnlig, at det er en rummelig og solid Bro. Med sine 2 høje Brohuse erkender den sin Afstamning fra den gamle Galgebro, og er en Bro, som en Hoved- og Residensstad kan være bekendt.

Den bærer sin Fødselsattest i gylden Skrift over de moderne „hommages“:

Opført Anno Dom. MCMVIII.

Tidligere udkommet af samme Forfatter:

„CHRISTIANS KIRKE“

„NYHAVN“

„NIELS HEMMINGSENS GADE“